

Bakos Áron

Enyém, tiéd, miénk? Módszertani javaslat a terepjegyzetek kezelésmódjához

A néprajzi gyűjtőmunka során a kutató a terepre leutazva, interkulturális kommunikációs helyzeteket teremtve a lokális kultúrát és társadalmat igyekszik megismerni. Ez az elnagyolt és triviális megállapítás már megfogalmazásában is egy hierarchikus viszonyt fed fel: a kutató a terepre leutazik, kiszáll, lemegy (vö. Bourdieu 1999: 126). A néprajzi, antropológiai gyűjtés hierarchikus viszonyait már számos kritika érte, a kódoltan alá-fölérendeltségi viszonyokat előidéző helyzet feloldására pedig több kísérlet is született. A következőkben nem ezeket az újragondolt gyűjtési módszereket, a terep fogalmának átértelmezéseit szeretném sorra venni, minősége egy rövid módszertani javaslattal szeretnék élni. Elképzelésem szerint, ha felülvizsgáljuk terepjegyzeteink használatát, akkor a jelzett hierarchikus viszony élet tompíthatjuk, elősegíthetjük a néprajzi gyűjtések magasabb fokú társadalmatisítását anélkül, hogy bevett és bevált módszereinket radikálisan újra kellene gondoljunk vagy fel kellene adjuk.¹

A terepjegyzetek jelentősége alapvetően két, a tudomány és a terep szintjén értelmezhető. A két mező elválasztása a következőkben azonban inkább analitikus célokat szolgál, minekután a terepjegyzetek a néprajzi tudás, tudástermelődésnek éppen azon szeletét tehetik láthatóvá, amely a tudomány és a terep összefüggését fedi fel. Emellett a szövegek feldolgozása mindkét szinten hasonló funkciókat tölthet be, amennyiben a szöveg emlékezetet teremt és közösséget formál, akkor hagyományt hozhat létre (vö. Vajda 2016: 24), s amennyiben a használat során az anyagot magasabb absztrakciós szintekre is vonatkoztatják, a szöveg hatalmi szándékokat, gazdasági célokat legitimál, akkor örökséget termel (vö. Vajda 2016: 35).

Az elgondolás kibontása előfeltételezi a szóban forgó tárgy, a terepjegyzetek fogalmának meghatározását, ami azonban korántsem egyszerű feladat, miután jelentése kellőképpen nem tisztázott, a terminust az egyes kutatók rendkívül külön-

1 A készülő kéziratához fűzött tanácsaiért Keszeg Vilmosnak tartozom köszönettel.

böző értelemben használják (Clifford 1990: 52; Jackson 1990: 6–8, 2016: 44–46). Noha gyakori, hogy a fogalmat egyes kutatók kizárólag a textualitáshoz kötik (Emerson–Fretz–Shaw 2011), mások különböző materiális, vizuális dokumentumokat is terepjegyzetnek tekintenek (Jackson 1990: 7). A különböző megközelítések egyik közös pontja, hogy a terepmunka során keletkezett „nyers” adatokat, a csak részben feldolgozott „anyagot” értik alatta (Clifford 1990: 52). E nyomán a következőkben a terepjegyzetek szót a lehető legtágabb értelemben használom, s alatta értek minden olyan, a terepen keletkezett, arról tudósító, a gyűjtő kéznyomát magán viselő dokumentumot, mely a terep értelmezésére és megismerésére alkalmas lehet. A terepjegyzeteket megkülönböztetem a kizárólag vagy elsősorban csak személyes reflexiókat tartalmazó terepnaplótól.

A terepjegyzeteken nyugvó – a szükséges tőketípusokkal rendelkezők számára – szabadon hozzáférhető publikációkkal szemben ezek a dokumentumok csak ritkán kerülnek be a gyűjteményekbe, illetve nem jutnak vissza a vizsgálat helyszínére. A kutatásban résztvevők, hozzátartozók, a szakmai közösség tagjai tehát a publikációk tulajdonképpeni empirikus alapját képző anyagok nagy részéhez sosem férhetnek hozzá. Még az archívumba került anyagokkal kapcsolatban is az tűnik jellemzőbbnek, hogy más kutató is legfeljebb azokat a jegyzeteket veszi később kézbe, melyeket az eredeti alkotójuk már nem tudott feldolgozni.

Az ekképpen jelentkező elsődleges probléma talán nem is a verifikálhatóság, hanem a hozzáférés hiányaként írható le. A szakmai közösség szempontjából a hiány a nem kívánatos, ezoterikus tendenciákat erősítheti, míg az adatközlők szempontjából a közös erőfeszítések árán keletkezett anyagok kisajátítását jelentheti.

Mindennek legfontosabb oka – az adatok potenciális érzékenysége mellett – az, hogy a terepjegyzeteket hajlamosak vagyunk rendkívül személyes, privát dokumentumoknak tekinteni. Személyességük érzetéhez feltehetően a kutatás liminalitása járul hozzá: a terepmunka a néprajztudományon, antropológián belül a szakmai beavatás funkcióját tölti be, a fiatal kutatót a terepmunkán alapuló beszámoló, szakdolgozatai, doktori disszertációján keresztül fogadja be a szakmai közösség (Jackson 1990: 29, Hegeman 1998: 466).

Az újabb kutatások azonban azt jelzik, hogy a terepjegyzetek státusza megváltozóban van, szoros összefüggésben azzal, ahogy a terep és a terepmunka fogalma, gyakorlata, társadalmi, kulturális és technikai körülményei átalakulnak (Jackson 2016: 56–60). Az egyik legfontosabb változást a terep és az otthon közötti éles határ elmosódása, az adatközlő és a gyűjtő közötti kapcsolatok folyamatosabbá válása jelenti, amit a politikai, szociokulturális és technológiai változások hoztak magukkal (Moran 2016: 72–75). Mindemellett a változásoknak egyszerre motorja és indikátora az elmúlt két-három évtizedben megjelent számos metodológiai kötet, melyek a terepmunka folyamatát és módszereit teszik átláthatóbbá, elosztatva a szakma átmeneti rítusát körülengő misztikus ködöt.

Természetesen az amerikai antropológiai kutatások körülményeinek áttrendeződését nem vonatkoztathatjuk egy az egyben a hazai viszonyokra, viszont a pozitív példákat mindenképpen érdemes közelebbről megvizsgálnunk. A gyakorlati

megfontolások tárgyalása és a praktikus javaslatok megfogalmazása előtt azonban röviden szeretnék kitérni arra a kérdésre, ami az elméleti alapját képezheti a terepjegyzetek szélesebb körű alkalmazására irányuló törekvéseknek.

A tudományos munka egyik alapvető fázisa a néprajzi gyűjtés során nyert adatok szelekciója, absztrahálása, vagyis a terepen keletkezett jegyzetek feldolgozása. E lépésben a kutató az egyéni közléseket, illetve egyéni és/vagy kollektív gyakorlatokat mint szélesebb kulturális és társadalmi kategóriákat létrehozó, szervező, jellemző jegyeket azonosítja. A megfigyelt jelenségekről szóló szövegek, az interjúk, felvételek stb. halmazából a kérdésfelvetés szempontjából fontos „adatokat” a kutató kiválogatja, a jelenségeket fogalmakhoz rendeli, jelentéseket társít hozzájuk, az *egyszeri* magasabb absztrakciós szintre kerülve mint tipikus vagy atipikus jelenik meg. Az adatok feldolgozásának ezen lépcsője a néprajztudomány esetében is feltételezi a *jelentőség* meghatározását, mely azonban minden esetben *értékeszmék*re vonatkozik, amelyet azonban semmiféle objektív törvény, csakis a szubjektív *értékeszme* határozhat meg (Weber 1998: 33–34). A szubjektív vonatkozásokon túl tehát nincs, ami kijelölné az adott kérdés *jelentőségét*, mivel a valóságnak csak az a része lesz *jelentős* számunkra, „amelyik vonatkozásban áll azokkal a *kulturális értékeszmékkel*, amelyekkel a valósághoz közelítünk” (Weber 1998: 35–36). A kultúratudományok esetében a kutatás tehát mindig a valósággal szembeni állásfoglalásunkból, jelentéstulajdonítási aktusainkból indul ki, így a tudományos *jelentőség* a kulturális *jelentőség* függvénye (Weber 1998: 38). Az *értékeszme* és a *jelentőség* szubjektivitása azonban nem azt jelenti, hogy maguk az eredményeink is szubjektívek volnának, „ami változó, az csak az, hogy mennyire *érdeklik* az egyiket, s mennyire kevésbé a másikat.” (Weber 1998: 40)

Ha a terepjegyzeteket e szerint a modell szerint értelmezzük, akkor beláthatjuk, hogy sajátosan köztes helyet foglalnak el a tudományos ismeretszerzésben. E vonásukra már Jackson is kitér, rámutatva, hogy a terepkutatás átmenetiségébe ágyazódva, a liminális helyzet tárgyiasult dokumentumaiként a terepjegyzetek önmagukban is liminálisak „mivel a valóság és a disszertáció, az emlékezet és a publikáció, a képzés és a szakmai élet közé ékelődnek” (Jackson 1990: 14). Max Weber nyomán azonban nem pusztán helyzeti, hanem ismeretelméleti átmenetiségükre is rá tudunk mutatni, amennyiben a terepjegyzetek keletkezésük körülményei miatt a kutató csak részben tudja irányítani a személyes *értékeszméi* diktálta *jelentőség* menti szelekciót. Ennek oka, hogy a néprajzi kutatómunka esszenciális jegye az interakció.² Minden társas helyzet valamilyen interakciót feltételez, társas helyzetek, személyközi kapcsolatok kialakítása nélkül pedig mindennemű etnográfiai gyűjtés elképzelhetetlen. A terepjegyzetek tehát olyan sajátos dokumentumok, melyek a kutató és a kutatott interakciójának és változó szintű kooperációjának lenyomatai, melyek éppen e kettősség, az *értékítéletek* és a *jelentőség* dialektikus jelenléte

2 Az internetes kutatások legfontosabb etikai, módszertani kihívása éppen abból ered, hogy számos online felületen az interakció, a jelenlétünk, szándékaink felfedése nélkül is képesek vagyunk adatokat gyűjteni, megfigyelni a csoport tevékenységét (Hine 2015: 57)

miatt válnak alkalmassá a mindenkori kulturális idegen megismerésére.³ A terepjegyzetek feldolgozása során a kutató tulajdonképpen ezt a kettősséget oldja fel, a „kétnyelvű” terepjegyzeteket feldolgozva a távoli kultúrát lefordítja, interpretálja, értelmezi (vö. Fél 1991: 7). Így míg a terepmunka szintjén kerülnie kell a túlzott általánosítás csapdáját, „meg kell maradnia, vagy vissza kell térnie nevéükön nevezett személyeket és dolgokat magában foglaló helyi ismeretszférákhoz” (Zempléni 2000: 206), addig a publikációk megírásakor a *jelentőséget* már részben a tudományos közönség *értékeszméinek* szempontjaira való tekintettel határozza meg.

A terepjegyzetek jelentősége tehát e köztes pozícióban, episztemológiai kettősségben rejlik, így lehetséges felhasználási módjainak keresésekor is ebből kell kiindulnunk. A fentebb leírtak rámutatnak, hogy a kutatási anyag létrehozásában különböző érdeklődésű személyek vesznek részt, feldolgozásra azonban már a *jelentőség* egyetlen aktor által meghatározott dimenziójában kerül sor. Ugyanakkor beláthatjuk, hogy az adatközlők a terepjegyzeteknek a saját *értékeszméik* mentén kialakított *jelentőségét* jóval könnyebben felfedezhetik, megteremthetik, s ezek éppen ezért a publikált tudományos munkákhoz képest *értékesebbek* lehetnek számukra. Így bár a tudományos közlemények is visszakerülhetnek a lokális társadalomba, ahol ezután hatást gyakorolhatnak, különböző olvasatokat, értékeléseket hívhatnak életre, externalizálhatják a közösségi emlékezetet, ám ez paradox módon nem feltétlen jár együtt a szöveg tényleges ismeretével (Keszeg 2005). A tudományos szöveg visszajuttatásának dokumentált esetei is inkább arra engednek következtetni, hogy nem közvetlenül a tudományos szöveg (annak kérdésfelvetésével, problémakörével), hanem a tudományos szövegnek az oralitáson keresztül a lokális társadalomról közvetített képe válik fontossá adott csoport számára (Keszeg 2002).

A terepjegyzetek megosztásával ezzel szemben lehetővé tesszük, hogy a szövegek felett az adatközlők, mint egyének rendelkezzenek, vagyis a saját érdeklődésük által jobban befolyásolt szövegregiszterhez is hozzáférhessenek. A megosztás gyakorlatának követésével kutatásunkat tehát jobban társadalmasíthatjuk, valamint a hangfelvételek visszajuttatásával egy élményszerűbb, a másodlagos szóbeliség korszakához jobban illeszkedő szövegvilághoz is hozzáférést biztosíthatunk. Az átadott kép- és hangfelvételek a személyes és családi emlékezet részévé válhatnak (Slama 2016: 104).

A visszajuttatással talán annak a kockázatát is csökkenthetjük, hogy a külső aktorok, az archívumok megjelenése miatt a megőrzést, az emlékeztetést a lokális társadalom már ne tartsa saját feladatának (Vajda 2017: 15). A helybeliek az anyag felett való rendelkezéssel nem feltétlen függenének egy központi intézménytől. Az adatok így a helyi kezdeményezéseket, a kulturális örökség helyi kutatóit, aktorait segíthetik (Lederman 2016: 259).

3 A terepjegyzetek különböző típusainál e kettősség más-más jellegű és mértékű, ám ennek részletes tárgyalása témánk szempontjából nem tűnik döntőnek.

A szövegek megosztásának fontosságát aláhúzhatja a helyi történeti érdeklődés ténye, a populáris tudományra jelentkező igény, melyet a néprajztudomány már regisztrált, ahogy számos e műfajba tartozó szöveget közre is adott és elemzett (Keszeg 2014: 57–58). A terepjegyzetek visszajuttatása adott esetben tehát azt a célt is szolgálhatná, hogy e szövegek értelmezése két irányba, az intézményesült és a „betolakodó” tudomány felé is megindulhasson. A szövegeket kettősségük erre kiválóan alkalmassá teszi. A feldolgozásnak ez a szintje pedig a metaolvasatok sora előtt nyithatna utat, ahol a terepjegyzetek helyi feldolgozásai képezhetnék a vizsgálatok tárgyát. Mindez elősegíthetné az önreflexivitásunkat, a diszciplína önismeretének fejlődését, valamint a tudományszak emlékezetének gazdagítását.

A terepjegyzetekhez való hozzáférési kör bővítéséből tehát nem feltétlen csak a kutatásban résztvevő személyek, a lokális társadalom tagjai profitálhatnak, hanem a néprajztudomány is. Terepjegyzeteket természetesen már most is számos néprajzi intézmény őriz. Azonban az archiválási gyakorlat, így például a budapesti Néprajzi Múzeum Kéziratgyűjteményéé, a közelmúltig „földrajzi, szak és szerzői mutatórendszer” alkalmazott (Granasztói 2016: 22). A fenti szempontok nyomán megfontolandó lehet, hogy az intézmények az archiválás során az adatközlők nevét is felvegyék, kereshetővé tegyék.

A terepjegyzetek társadalmasítása, valamint archiválási gyakorlataink újragondolása ahhoz is hozzájárulhat, hogy a *revisit* jellegű, valamint többgenerációs kutatásokat könnyebben le lehessen folytatni (Cliggett 2016). Nem a kutatók, de a kutatók mentén vehetnének fel a megkezdett, lefolytatott kutatások fonalát, hosszabb távon páratlan komparatív anyag állhatna a rendelkezésünkre. Saját terepmunkám tapasztalatait példának hozva tudom, hogy az általam vizsgált térségben a *Magyar Néprajzi Atlasz* munkálatai során két településen is jártak kutatók (Szilágyi 2016: 14). Még egy hasonló, kérdőív menti kutatás esetében is érdekes lenne ezeket a feljegyzéseket áttekinteni, visszajuttatni kibocsátó közegébe. Mit kezdenének az ott élők, az utódok a több évtizedes szövegekkel, hogyan viszonyulnának hozzá, hogyan értelmeznék azokat? A szövegeknek lenne-e valami jelentése, értéke számukra? Ha igen, milyen olvasatok születnének? Részévé válna-e a szöveg a lokális örökség-diskurzusnak?

Végezetül a tudomány szempontjából a szövegek közreadása a terepmunka-tapasztalatok átadásában is fontos szerepet tölthet be. A metodológiai munkák számának megsokszorozódására már fentebb utaltam, azonban hasonló jellegű köteteket forgatva azt tapasztalhatjuk, hogy a kézikönyvek legtanulságosabb részét a szerző személyes tapasztalatait visszaadó passzusok jelentik. A terepjegyzetek kommentárral ellátott közreadása így talán többet ígér, mint a sokszor evidenciákat megfogalmazó tanácsokkal és száraz fogalmakkal teletűzdelt metodológiai bevezetők. Celia E. Rothenberg (2016) hasonló megfontolásokból, a fiatal kutatókat segítő bocsátotta közre terepjegyzeteit, reflektálva tapasztalataira, kendőzetlenül visszaadva a kutatás esetlegességeit. A kötetben emellett a terepjegyzetek megosztásának szempontjából fontos megfigyelést fogalmaz meg, miszerint saját megítélését nagyban befolyásolták azok a várakozások, amiket a korábban előtte

járó kutatók jelenléte alakított ki a közösségben (Rothenberg 2016: 82–83). Ennek tükrében fontossá válhat, hogy az idősebb kollégáknak ne csak a publikált írásait, de a terepen való jelenlétüket jobban visszaadó különböző jegyzeteit is megismerjük. Emellett a szóbeliségben, többnyire informális keretek között továbbadott tapasztalatokkal szemben a terepjegyzetek közvetlen, többgenerációs kutatói „kapcsolatokat” hozhatnak létre, megerősítve a néprajzkutatók virtuális közösségét, hagyományait.

A terepjegyzetek megosztása mellett tehát számos gyakorlati megfontolás szólhat azon túl is, hogy a visszajuttatás önmagában is méltányos, a gyűjtés sajátos helyzetéből fakadó közös szerzőiség elismerésének része lehet. A társszerzőség elismerése az aktív részvétel esetén magától értetődőnek tűnik. Így például egy interjú során a kérdezett részvétele nélkül a szöveg nem születhetne meg, amiből véleményem szerint az is következik, hogy a válaszadót a felvételhez vagy a lejegyzett szöveghez ugyanolyan szabad hozzáférés illeti meg, mint az etnográfust. A passzív hozzájárulással keletkezett jegyzetek esetében a megosztás kötelessége már nem jelentkezik ennyire magától értetődően. A különböző személyes megfigyeléseket tartalmazó bejegyzéseket fölöslegesnek tünne megosztani, mivel a rövidítések, személyes reflexiók stb. miatt e szövegek valószínűleg jobbára értelmezhetetlenek mások számára. A kutató személyének, gondolatainak előtérbe kerülésével e szövegtípusok kommentárokkal kísért újraközlése valószínűleg a tudomány számára járhat hozadékokkal. Ugyanakkor a fényképek visszajuttatása már kívánatos és méltányos lenne, még akkor is, ha szerzőnek konvencionálisan kizárólag a kép készítőjét tekintjük.

Természetesen nem minden terepjegyzet alkalmas a megosztásra, a nyilvánosságra hozásra, amennyiben érzékeny adatok is lehetnek a felvételen. Azonban hiba lenne, ha ez egyfajta paternalista eljáráshoz vezetne, melynek során a kutató dönt a jegyzetek sorsáról. Helyesebbnek tűnik a beszélgetőtársakra bízni, hogy ők mely beszélgetéseket kívánnák otthon megőrizni, melyek archívumi közléséhez járulnak hozzá. A nyilvános archívumokkal kapcsolatban egyébként elfogadható megoldásnak tűnik, hogy más, például levéltári anyagokhoz hasonlóan az ezekben tárolt adatok is csak bizonyos idő lejáta után váljanak hozzáférhetővé.

Napjaink technikai feltételei mellett a visszajuttatás módjai is jelentősen leegyszerűsödtek, online tárhelyeken, külső adathordozókon keresztül könnyen átadhatjuk és tárolhatjuk az adatokat.

Mindezt figyelembe véve a terepjegyzetek megosztásának, archiválásának számos hozadéka lehet. Ugyanakkor, ahogy minden metodológiai jellegű szövegnél, ez esetben sem lehet univerzális szabályokat lefektetni, mindössze megfontolandó, a sajátos terepviszonyok mérlegelését feltételező ajánlásokat megfogalmazni: a gyakorlat sosem követheti a nyomtatott szöveg merevségét.

Szakirodalom

Bourdieu, Pierre

1999 Site effects. In: Uó et al.: *The Weight of the World. Social Suffering in Contemporary Society: Social Suffering and Impoverishment in Contemporary Society*. Translated by Priscilla Parkhurst Ferguson et al. Stanford University Press, Stanford, 123–129.

Clifford, James

1990 Notes on (Field)notes. In: Sanjek, Roger (ed.): *Fieldnotes. The Makings of Anthropology*. Cornell University Press, Ithaca, 47–70.

Cligget, Lisa

2016 Preservation, Sharing, and Technological Challenges of Longitudinal Research in the Digital Age. In: Sanjek, Roger – Tratner, Susan W. (eds.): *eFieldnotes. The Makings of Anthropology in the Digital World*. University of Pennsylvania Press, Philadelphia, 231–250.

Emerson, Robert M. – Fretz, Rachel I. – Shaw, Linda L.

2011 (1995) *Writing Ethnographic Fieldnotes*. The University of Chicago Press, Chicago.

Fél Edit

1991 A saját kultúrájában kutató etnológus. *Ethnographia* CII. (1–2) 1–8.

Granasztói Péter

2016 Ortutay Gyula kéziratok hagyatéka a Néprajzi Múzeumban. *Néprajzi Hírek* XLV. (1) 21–26.

Hegeman, Susan

1998 Franz Boas and Professional Anthropology, On Mapping the Borders of the “Modern”. *Victorian Studies* XLI. (3) 455–483.

Hine, Christine

2015 *Ethnography for the Internet: Embedded, Embodied and Everyday*. Bloomsbury Academic, London.

Jackson, Jean E.

1990 „I Am a Fieldnote”: Fieldnotes as a Symbol of Professional Identity. In: Sanjek, Roger (ed.): *Fieldnotes. The Makings of Anthropology*. Cornell University Press, Ithaca, 3–33.

2016 Changes in Fieldnotes Practice over the Past Thirty Years in U.S. Anthropology. In: Sanjek, Roger – Tratner, Susan W. (eds.): *eFieldnotes. The Makings of Anthropology in the Digital World*. University of Pennsylvania Press, Philadelphia, 42–62.

Keszeg Vilmos

2002 Az írás és a beszéd konfliktusa: egy írástudó asszony „pere”. In: Uő: *Homo narrans. Emberek, történetek és kontextusok*. Komp-Press – Korunk Baráti Társaság, Kolozsvár, 147–178.

2005 Az etnográfiai leírás mint olvasmány a helyi társadalomban. In: Szemerkenyi Ágnes (szerk.): *Folklór és irodalom*. Akadémiai Kiadó, Budapest, 315–340.

2014 A mindennapi élet mint a tudomány kontextusa. In: Bódi Jenő – Maksa Gyula – Szijártó Zsolt (szerk.): *A mindennapi élet mint téma & mint keret*. Gondolat – PTE Kommunikáció- és Médiatudományi Tanszék, Budapest–Pécs, 56–66.

Lederman, Rena

2016 Archiving Fieldnotes? Placing „Anthropological Records” Among Plural Digital Worlds. In: Sanjek, Roger – Tratner, Susan W. (eds.): *eFieldnotes. The Makings of Anthropology in the Digital World*. University of Pennsylvania Press, Philadelphia, 251–271.

Moran, Mary H.

2016 The Digital Divide Revisited: Local and Global Manifestations. In: Sanjek, Roger – Tratner, Susan W. (eds.): *eFieldnotes. The Makings of Anthropology in the Digital World*. University of Pennsylvania Press, Philadelphia, 65–77.

Rothenberg, Celia E.

2016 *On Doing Fieldwork in Palestine. Advice, Fieldnotes, and Other Thoughts*. Palgrave Macmillan, n. p.

Slama, Martin

2016 File Sharing and (Im)Mortality: From Genealogical Records to Facebook. In: Sanjek, Roger – Tratner, Susan W. (eds.): *eFieldnotes. The Makings of Anthropology in the Digital World*. University of Pennsylvania Press, Philadelphia, 94–109.

Szilágyi Miklós

2016 Hetvenöt éve született Bellon Tibor... *Néprajzi Hírek XLV.* (3) 9–15.

Vajda András

2016 Hagymány, örökség, érték. A hagymány használatának változó kontextusai. In: Jakab Albert Zsolt – Vajda András (szerk.): *Érték és közösség. A hagymány és az örökség szerepe a változó lokális regiszterekben*. (Kriza Könyvek, 39.) Kriza János Néprajzi Társaság, Kolozsvár, 21–58.

2017 Az archívum mint a kulturális emlékezet és az örökségképzés színtere. In: Jakab Albert Zsolt – Vajda András (szerk.): *Örökség, archívum és reprezentáció*. (Kriza Könyvek, 40.) Kriza János Néprajzi Társaság Kolozsvár, 11–28.

Weber Max

1998 (1904) A társadalomtudományos és társadalompolitikai megismerés „objektivitása”. (Fordította Józsa Péter – Wessely Anna.) In: *Uő: Tanulmányok*. Osiris, Budapest, 7–69.

Zempléni András

2000 Hallgatni tudni. A titokról és az etnológus mások életébe való betolakodásáról. *Tabula* 3. (2) 181–214.

Al meu, al tău, al nostru?

Considerente metodologice la gestionarea notițelor de teren

Acest articol scurt de metodologie înșiruie posibilele moduri de utilizare a notițelor de teren etnografice și de antropologie în sensul larg al cuvântului. Articolul prezintă considerente practice și etice în privința utilizării și acumulării datelor etnografice, inclusiv rolul bazelor de date etnografice din punctul de vedere a antropologiei ca știință, respectiv a proprietății intelectuale a informatorilor.

Mine, Yours, Ours? Methodological Suggestions on the Use of Fieldnotes

This short methodological paper presents the possible ways of dealing with ethnographic and anthropological fieldnotes as we understand them in the widest sense of the word. It presents practical and ethical considerations, regarding the of fieldnotes, including the role of ethnographic databases both from the perspective of anthropology as a science, and that of the intellectual ownership of informants.